

ROZHLEDY TECHNICKÝCH ZBRANÍ

ROČNÍK II. Redaktor: Podplukovník Ing. Dr. techn. Vladimír Hájek.

ČÍSLO 4.

Plukovník gšt. inž. Josef Gödölley:

Vyšší vojenské technické vzdělání v bývalé rakousko-uherské armádě.

V článku „Je armádě třeba učenců?“ — Rozhledy technických zbraní, ročník II, čís. 3, str. 1044 — pojednával podplukovník inž. dr. techn. Vlad. Hájek o otázce vyššího technického vzdělání důstojníků ve francouzské armádě.

Bude jistě zajímavé znáti také, jak se o toto vzdělání postarala býv. rak.-uherská armáda.

Byl organisován dělostřelecký a ženijní štáb. Pro výchovu důstojníků dělostřeleckého štábu byl postaven vyšší dělostřelecký kurs a pro výchovu důstojníků ženijního štábu vyšší ženijní kurs.*)

Pojednám zde jen o ženijním štábu a o organisaci vyššího ženijního kursu.

I. Organisace ženijního štábu v bývalé rak.-uher. armádě podle předpisu z roku 1907.

Úkoly ženijního štábu:

1. Spolupráce při útoku na stálé pevnosti a opevněné posice.
2. Projektování a provedení nových, udržování a doplňování zbudovaných již stálých pevností.
3. Předběžné práce a studie pro vybudování pevností, které byly předvídaný pro mobilisaci a projekty na doplňování a vystrojení stálých pevností, hlavně v intervalech v případě mobilisace.
4. Spolupráce týkající se evidence pevností cizích států.
5. Popis a evidence vlastních pevností a zpracování, evidence a správa map v okolí pevnosti v měřítku 1:10.000.
6. Vědecké práce podle zvláštních směrnic.

*) Bylo by velmi vhodné, kdyby i v „Dělostřeleckých rozhledech“ bylo pojednáno obdobně o „vyšším děl. kursu“. Rovněž jsou redakci vítány i další náměty a informace týkající se vyššího školení důstojníků vůbec. Poznámka redakce. — Dělostřelecký štáb měl tento početní stav: 3 generálové, 8 plukovníků, 33 podplukovníků a majorů, 50 kapitánů a 36 přidělených důstojníků. Vyšší dělostřelecký kurs měl podobnou organisaci jako vyšší ženijní kurs. Poznámka autora.

II. Organizace ženijního štábu.

Tab. 1. Mírový početní stav ženijního štábu.

Z a m ě s t n á n í		Generál	Plu- kovník	Podplu- kovník	Major	Kapitán I. třídy	Přídě- lení dů- stojníci
Generální ženijní inspektor		1	1	—	—	3	—
a	Ministerstvo války	1		1	1	3	—
b	Technické komitě	1	1	1		6	—
c	Přídělen u gene- rálního štábu	—	—	1		2	—
d	5 opevňovacích ředitelství	5		—	—	—	5
e	Technické odborné školy	—	1	6		2	—
f	Sborové velitelství	—	—	8		8	—
g	Vojenské akademie a dělostřel. a pion. kadetka	—	—	3		2	—
h	15 ženijních ředitelství	—	8	12		29	27
i	U trupy a zvláštní zaměstnání	—	—	5		10	—
Celkem		4	15	16	22	65	32
		19		38			

Generální ženijní inspektor byl pomocný orgán ministra války. Jeho funkci zastával polní zbrojmistr.

Vypracoval pro větší fortifikační práce a projekty všeobecné směrnice na základě vlastního průzkumu a konkrétních poměrů a podal o tom zprávy ve formě návrhů. Podal dobré zdání o větších fortifikačních projektech a měl povinnost prohlédnouti opevňovací a ženijní ředitelství a pevnosti. Rovněž se účastnil nejdůležitějších pokusů, které souvisely s fortifikací, o kterých potom podával zvláštní zprávu ministerstvu války.

Měl poradni právo v otázkách fortifikace říše a měl vliv na organizaci ženijního štábu. Ve vojensko-technických otázkách žádalo ministerstvo války podle okolností posudky a zprávy.

Navrhoval povýšení a přemístění důstojníků ženijního štábu a vedl v evidenci důstojníky tohoto štábu, kteří sloužili u trupy, a všech důstojníků, kteří měli schopnosti pro použití ve službách ženijního štábu ve válce.

Generální ženijní inspektor měl povinnost starati se o doplňování a náležité použití důstojníků ženijního štábu a zařídit vše, aby jejich vojenské a vědecké vědomosti zůstaly vždy na výši. Měl právo uložit jednotlivým důstojníkům ženijního štábu vypracování zvláštních odborných úloh a cvičení. Stalo-li se to ve větším měřítku, musil k tomu mítí povolení ministerstva války.

Měl povinnost prohlédnouti vyšší ženijní kurs a účastniti se závěrečných zkoušek v tomto kurse, aby mohl navrhnouti důstojníky, kteří měli schopnost zastávat službu jako přidělení u žen. štábu.

III. Použití důstojníků ženijního štábu.

a) Důstojníci v ministerstvu války tvořili 8 oddělení.

b) V technickém komitě byli soustředěni ve zvláštní sekci a zabývali se hlavně vědeckými pracemi. Řídili pokusy a sledovali pokroky, které měly význam pro fortifikaci a pro technickou výzbroj armády.

c) Důstojníci přidělení u generálního štábu fungovali jako spojky a vedli v evidenci vlastní a cizí pevnosti.

d) Pro jednotné vedení fortifikační služby bylo postaveno opevňovací ředitelství. Opevňovací ředitel byl generálmajor (výjimečně polní podmaršálek) nebo starší plukovník. Jemu byli podřízené 2 až 4 ženijní ředitelství.

e) Učitelé na vyšším ženijním kursu a po 1 kapitánu v kursu pro fortifikační úředníky a v kurse pro důstojníky inženýry.

f) Jeden štábní důstojník nebo kapitán u každého sborového velitelství jako referent v štábu velitele.

g) Učitelé: 1 štábní důstojník v tereziánské akademii a 2 štábní důstojníci v technické akademii, dále po 1 kapitánu v dělostřelecké i pionýrské kadetce.

h) V každé pevnosti bylo postaveno ženijní ředitelství, které mělo povinnost starati se, aby odolnost pevnosti byla vždy na výši. Musilo vše připravit a studovati, aby se v mobilisaci zvýšila odolnost. Dále vypracovati elaboráty o možných útocích na pevnost a o způsobech její obrany. Konečně provádělo fortifikační novostavby a udržovalo pevnost v míru.

Náčelník byl ženijní ředitel — štábní důstojník ženijního štábu. Podle velikosti pevnosti měl 1—8 důstojníků ženijního štábu, potom několik vojenských úředníků a dělmistrů.

Důstojníci ženijního štábu patřili k štábu velitele pevnosti.

IV. Doplňování.

a) Přidělení důstojníci.

Frekventanti vyššího ženijního kursu byli přiděleni po úspěšném absolvování ženijního kursu na návrh generálního ženijního inspektora k ženijnímu štábu.

b) Důstojníci ženijního štábu se doplňovali z přidělených důstojníků, kteří se během přidělení po každé straně osvědčili.

V. Přidělení u trupy.

Každý kapitán ženijního štábu musil se podrobiti zkoušce na majora a byl potom po úspěšném prospěchu přidělen asi na rok anebo dvě léta k pěchotě nebo k zákopníkům, aby dokázal schopnost pro velitele oddílu.

Výjimečně se tak stalo též se štábními důstojníky ženijního štábu. Během přidělení patřili do počtu důstojníků ženijního štábu, ale nosili stejnokroj toho útvaru, u kterého sloužili.

Štábní důstojníci byli též přechodně přidělováni na větší manévry a na větší technická cvičení.

Organisace vyššího ženijního kursu.

Před světovou válkou byla organisace dvakrát přeměněna.

Roku 1901:

Frekventanti ženijního kursu poslouchali na válečné škole hlavní vojenské předměty, jako strategii, všeobecnou taktiku a taktiku všech zbraní. Rovněž organisaci armády a vojenský zeměpis měli společně s frekventanty vyššího dělostřeleckého kursu.

Speciální předměty vyššího ženijního kursu byly: útok a obrana stálých pevností a opevněných posic, projektování fortifikací a různé technické předměty. Vyučování bylo dvouleté.

Roku 1904:

Od 1904 byly tři ročníky.

V 1. a 2. ročníku byli žáci vyššího ženijního kursu frekventanty 1. a 2. ročníku válečné školy. Teprve v 3. ročníku měli zvláštní program směřující k službě v ženijním štábu.*)

Roku 1907:

R. 1907 bylo vytvořeno úplně zvláštní školení, jež nemělo žádné souvislosti s válečnou školou. O programu tohoto vyššího ženijního kursu pojednám dále podrobněji.

Z těchto organizačních změn je viděti, že důstojníci ženijního štábu v letech 1901 až 1907 měli téměř stejný program jako válečná škola a že teprve od r. 1907 byl kladen větší důraz na vojensko-technické předměty.

Velitelem vyššího ženijního kursu byl plukovník ženijního štábu.

Učitelský sbor:

1 štábní důstojník generálního štábu,

1 štábní důstojník dělostřeleckého štábu,

6 štábních důstojníků ženijního štábu,

1 kapitán ženijního štábu,

1 důstojník jako učitel jízdy (společně s vyšším dělostřeleckým kursem).

Mimořádní učitelé: důstojníci trupy a ústavů, civilní učitelé.

Frekventanti: nižší důstojníci každé zbraně, kteří vyhověli podmínkám.

*) Tento způsob školení má na mysli námět na zřízení válečné technické školy, viz VR., 1932, 8. 9., str. 1049. Poznámka redakce.

Podmínky: a) 4 léta služby jako důstojník u trupy; z toho 3 léta u setniny, b) velmi dobrá kvalifikace, c) fyzická schopnost, d) stáří do 30 let, e) uspořádané osobní poměry, f) znalost jedné řeči monarchie — kromě německé.

Přijímací zkoušky:

1. Předběžná zkouška. Předměty: a) všeobecné vzdělání, b) deskriptiva, c) předpisy pro zákopníky, d) nauka o zbraních a o měření vzdáleností, e) pozemní stavitelství, f) opevňování.

2. Hlavní zkouška. Předměty: a) předpisy hlavních zbraní, polní služba, b) úloha z taktiky, c) vyšší matematika, d) analytická a technická mechanika, e) cizí řeč.

Vlastní školení.

Vyučování trvalo 3 léta a skládalo se: a) z teoretického kursu, b) z praktického kursu a c) z přidělení u trupy.

Teoretický kurs započal 15. října a trval do 31. května. Od 1. června každého roku byl praktický kurs a v 1. ročníku, podle okolností i v 2. roce byli důstojníci přiděleni k trupě.

a) Teoretický kurs konal se v učebně a v terénu.

Předměty:

1. Taktika všech zbraní, všeobecná taktika a přednášky z organizace a z vojenského zeměpisu.

2. Válečné dějiny a dějiny útoku na pevnosti a na opevněné posice a obrana jich.

3. Opevňování a boj o pevnosti.

4. Stavba stálých pevností a fortifikační služba.

5. Projektování stálých pevností.

6. Služba ženijního štábu v poli a v boji o pevnosti.

7. Nauka o zbraních a o střelbě dělostřelectva.

8. Námořnictví.

9. Stavební mechanika.

10. Mostní stavitelství.

11. Strojní a elektro-inženýrství.

12. Encyklopedie inženýrských prací.

13. Angličtina.

14. Ekvitace.

Jak je vidět, nebylo tu již přednášek ze strategie, jak tomu bylo roku 1901. Důstojníci ženijního štábu měli totiž podle organizace vyššího žen. kursu z r. 1901 a 1904 takové vysoké vojenské a technické vzdělání, že se všude osvědčovali a tvořili tím pro generální štáb značnou konkurenci při obsazování míst velitelů pěších pluků, brigád a j. vyšších velitelství. Tato konkurence byla tak nepříjemná, že gen. štáb prosadil novou organizaci vyššího ženijního kursu v r. 1907. Účel této organizace byl zmenšiti vojenské vzdělání, což bylo provedeno tím, že předmět strategie byl zrušen.

b) Praktický kurs.

V praktickém kurse se konaly studijní cesty, prohlídky bojišť a různých vojenských a technických závodů, potom exkurse k námořnictvu

a štábní cesty (koňmo). Dále se musili frekventanti zúčastniti střelby dělostřelectva (při důležitých pokusech) a různých technických cvičení.

Zvlášť bylo předepsáno v 1. ročníku:

Cvičení ve skizzování terénu (croquis), spojené s malými taktickými úkoly, určování posic v terénu, tachometrická měření, potom jedna technická a jedna fortifikační studijní cesta.

V 2. ročníku:

taktická studijní cesta a aplikační cvičení v boji o pevnosti.

V 3. ročníku:

aplikační cvičení o službě ženijního štábu v poli, jeho činnost za útoku a obrany pevnosti. Přidělení k stavbám permanentních opevnění.

c) Přidělení u trupy.

Frekventanti byli přiděleni k pěchotě a při větších cvičeních pionýrů, železničního a telegrafního pluku.

Přidělení k pěchotě mělo za účel, aby důstojníci ženijního štábu mohli zastávat též činnost velitelů pěších praporů a pluků.

Ve skutečnosti bylo také mnoho bývalých důstojníků ženijního štábu veliteli pěších pluků a brigád, ba zaujímali i mnohá vyšší velitelství.

Zajímavé je ještě podotknouti, že do roku 1892 se nikdo nestal velitelem ženijního praporu, kdo neměl úspěšně absolvovaný ženijní kurs.

Z á v ě r. Ženijní štáb byl v bývalé rak.-uh. armádě naprosto nutný, poněvadž Rak.-Uhersko mělo mnoho permanentních pevností.

V naší republice však permanentní pevnosti nemáme a z toho důvodu by se mohlo říci, že důstojníků s obdobným vyšším vzděláním u nás není třeba. To by byl však velký omyl, neboť vždy je nutno počítati s tím, že ve válce třeba podnikati útok na stále opevnění a že se nesmí zanedbati ani školení o útoku na permanentní pevnosti. Bylo by proto i nyní velmi nutno, aby za války v štábu útočících jednotek byli důstojníci s takovým vyšším voj. vzděláním, jaké měli důstojníci ženijního štábu v býv. rak.-uh. armádě. Dále třeba pamatovati na to, že žen. štáb vykonával rovněž rozhodující vliv na vývoj polního opevňování a technické výstroje armády.

Snad dojde k odzbrojení a tu pak budeme snad nuceni pomýšletí na stále opevnění alespoň některé části našich hranic.

Je zřejmo, že dorostu pro stavbu stálého opevnění je nezbytně potřeba. Projektant stálého opevnění nemůže býti jen stavitelem, nýbrž musí míti též vyšší vojenské vzdělání. Tento dorost by se měl vychovati v 1 až 1½ročním kursu. Do kursu by přišli jen absolventi válečné školy a ti štábní důstojníci, kteří by zkouškami prokázali předběžné vyšší vojenské vzdělání. Kurs by se opakoval jen asi každý 5. rok.

Plukovník Josef Petřík:

14měsíční presenční služba u ženijního vojska.

Svůj návrh na zkrácení presenční služby u ženijního vojska z 18 měsíců na 14 jsem založil všeobecně na předpokladech:

a) jednotný nástup nováčků,

b) zvýšení počtu instruktorského sboru, zejména déle sloužících poddůstojníků,